

вітчизняного ринку страхових послуг має великі перспективи для подальшого розвитку.

Література

1. Закон України «Про внесення змін в Закон України «Про страхування» / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: www.zakon.rada.gov.ua.

2. Державна служба статистики України / Сайт у мережі Інтернет. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: www.ukrstat.gov.ua.

3. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: www.dfp.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2012 р.

УДК 336.781.2

О.О. Ляхова, канд. екон. наук,
доцент кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВАРТІСТЬ ЛІЗИНГОВОЇ ПОСЛУГИ ТА ЇЇ СКЛАДОВІ

АННОТАЦИЯ. Рассмотрена экономическая природа платы за лизинговые услуги, определена ее суть и стоимость, исследованы составляющие платежа за лизинговую услугу и его особенности в современных условиях Украины.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: лизинговая услуга, плата за лизинговую услугу, стоимость лизинговой услуги, лизинговый платеж.

ABSTRACT. The author considered the economic nature of the leasing payment, defined its definition and cost, and investigated components of leasing cost.

KEY WORDS: leasing, leasing payments, leasing cost.

АННОТАЦІЯ. Розглянуто економічну природу плати за лізингові послуги, визначено її сутність і вартість, досліджено складові лізингового платежу та його особливості в сучасних умовах в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: лізингова послуга, плата за лізингову послугу, вартість лізингової послуги, лізинговий платіж.

Найважливішими елементами організації лізингових послуг виступають економічно обґрунтовані вартість лізингової по-

слуги, а також склад і розмір лізингового платежу. Оскільки від правильного визначення загальної суми лізингових платежів і їх графіку залежить доцільність взаємодії лізингоотримувача та лізингодавця в процесі організації лізингу, то це питання потребує поглибленого наукового дослідження та практичного вирішення.

У своєму дослідженні автор керувався досягненнями сучасної економічної науки в галузі організації та розвитку лізингових відносин, функціонування суб'єктів лізингу на лізинговому ринку, які висвітлені у роботах Н.Н. Внукової, Г.А. Іваннікової, В.М. Кочеткова, В.І. Міщенко, О.В. Ольховікова, О.Г. Слав'янської, закордонних учених — Р. Брілі, Р. Венсіла, Дж. Вестона, В. Горемікіна, М. Лещенка, О. Кабатової, С. Маєрза, М. Міллера, Л. Прилуцького, А. Смірнова, Д. Фрашона, Р. Хігінс, В. Хойєра, О. Чекмарьової, Х. Шпітлера.

Переважає більшість робіт вітчизняних економістів зорієнтована на дослідження загальних тенденцій розвитку лізингових операцій та їх особливостей у порівнянні з іншими формами фінансування діяльності суб'єктів господарювання. Значно менше уваги приділяється вивченню проблематики досліджень економічної природи плати за лізингові послуги, вартості лізингових послуг.

Важливість окресленої проблеми дослідження, недостатній рівень її вивчення та розробки в нових економічних умовах України визначили її актуальність.

Виходячи з того, що найбільш значущою ланкою організації лізингових послуг, що визначає відносини лізингу та їх характер, виступає економічно обґрунтований склад і розмір плати за лізингову послугу, слід ґрунтовніше розкрити це поняття. Можна стверджувати, що плата за лізингову послугу представляє собою форму кредитно-інвестиційних відносин лізингодавця та лізингоотримувача з приводу розподілу доходів, створених у процесі використання об'єкту лізингу. На наш погляд, кредитно-інвестиційний характер лізингової послуги пояснюється, з одного боку, строковим характером надання складових основного капіталу лізингоотримувачу, принципами їх платності та поверненості (у випадку операційного лізингу), а з іншого, — довгостроковим характером вкладення у матеріальній формі з метою отримання прибутку або комерційного доходу всіма суб'єктами лізингових відносин.

Тоді вартість лізингової послуги представляє собою вартість користування капіталом інвесторів в особі лізингодавця та лізингоотримувача. Така вартість виражається процентною ставкою від обсягу капіталу визначеного лізинговою угодою або лізинговим проектом. Об'єктивність вартості лізингової послуги визначається вартістю об'єкту лізингу, нормою амортизації, позичковим відсотком, податковим пільгами та іншими умовами.

На вартість лізингових послуг впливають: рівень дохідності інших альтернативних інвестицій (зокрема, кредиту, оренди), ризик лізингу, джерела його фінансування.

Досліджуючи сучасну економічну літературу за окресленою проблематикою, слід відмітити різноманітні підходи та уявлення щодо складових вартості лізингової послуги в основі якої лежить лізинговий платіж. Так, структуру лізингового платежу розглядають через призму суми виплат лізингодавцю, які здійснюються лізингоотримувачем за надане йому право користування об'єктом лізингу. Лізингові платежі виступають саме тим механізмом, за допомогою якого лізингодавець відшкодовує свої фінансові витрати на купівлю об'єкту лізингу та отримує прибуток [1, с. 118; 2, с. 146; 3, с. 132]. При цьому лізингові платежі забезпечують відтворення вартості засобів виробництва (майна, обладнання), накопичення капіталу та стимулювання підприємницької активності суб'єктів господарювання.

Проте структура лізингового платежу в різних джерелах літератури представлена по-різному. Так, згідно ст. 16 Закону України «Про фінансовий лізинг» лізинговий платіж може включати: а) суму, яка відшкодовує частину вартості предмета лізингу; б) платіж як винагороду лізингодавцю за отримане у лізинг майно; в) компенсацію відсотків за кредитом; г) інші витрати лізингодавця, що безпосередньо пов'язані з виконанням договору лізингу [4].

Е.Н. Чекмарьова вважає, що лізингові платежі складаються з амортизаційних відрахувань, плати за використані ресурси, комісійних виплат і платежів за додаткові послуги лізингодавця [5]. Ця методика передбачає лише складання витрат лізингодавця і його маржу в процесі організації та проведення лізингу, але не відображає ринкових взаємовідносин лізингодавця та лізингоотримувача.

На думку Л.Н. Прилуцького, загальна сума лізингового платежу дає можливість як лізингодавцю, так і лізингоотримувачу оцінити вартість лізингової послуги. З приведених у методиці формул випливає, що при фіксованих значеннях вартості об'єкту лізингу, величини позички, відсотків за позичкою та комісійної винагороди, зменшення величини лізингового платежу можливо лише за умови прискореного погашення вартості лізингового майна. Збільшення норм амортизації активу скорочує загальний термін реалізації лізингового проекту і, відповідно, грошовий вираз вартості кредитних ресурсів і маржі лізингової компанії. Беручи до уваги той факт, що вартість лізингової послуги з економічної точки зору має бути порівняна з вартістю альтернативних інструментів фінансування такого проекту, наведена методика не вирішує такого завдання, обмежується визначенням величини лізингових платежів через калькуляцію витрат лізингодавця і не враховує фактору часу через дисконтовані грошові потоки. Крім того, такі методи визначають загальну суму лізингових платежів, не показуючи їх розподіл у періоді часу.

Інші дослідники, серед яких М.І. Лещенко [6], пропонують альтернативний спосіб визначення платежу за лізингову послугу як добуток вартості об'єкту лізингу на поправочні коефіцієнти. Проте основними недоліками такого підходу є: відсутність уваги до складових частин лізингового платежу, неврахування фактору вартості грошей у періоді.

Розрахунок лізингового платежу, що забезпечує беззбитковість діяльності лізингодавця, виступає, на наш погляд, одним з оптимальних. Серед його авторів є Р.Г. Ольховська [7], В.Д. Газман, Н.Г. Славянська. Такий метод побудований на визначенні розміру платежу за лізингову послугу на основі формули аннуїтетів, в основі якої — дисконтований метод розрахунків:

$$ЛП = A * \frac{C : T}{1 - 1 : (1 + C : T)^{TP}}$$

де ЛП — розмір лізингового платежу;

A — вартість лізингової угоди;

C — ставка лізингового проценту;

T — періодичність лізингових платежів (наприклад, раз у півроку);

П — термін угоди.

Таким чином, умовно в структурі лізингового платежу можна виділити:

- 1) відтворення об'єкту лізингу;
- 2) винагороду за лізинг (відсотки, комісія).

Щодо розвитку ринку лізингових послуг в Україні, то він продовжує демонструвати стабільне зростання — за 3 квартал 2011 року для ринку було характерно зростання на 20 % чи 5,8 млрд грн у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. За цей же звітний період вартість діючих договорів фінансового лізингу зросла на 2,6 млрд грн та досягла 34,5 млрд грн і це стало найвищим показником за всю історію ринку лізингових послуг в Україні [8]. Тенденцію щодо зміни вартості договорів фінансового лізингу за видами обладнання продемонстровано в табл. 1.

Таблиця 1

**ВАРТІСНИЙ РОЗПОДІЛ ДОГОВОРІВ ФІНАНСОВОГО
ЛІЗИНГУ ЗА ВИДАМИ ОБЛАДНАННЯ, % [9]**

Період	Транспорт	Техніка для сільського господарства	Комп'ютерне та теле комунікаційне обладнання	Поліграфічне обладнання	Торгівельне та банківське обладнання	Інше
П кв. 2010 р.	53,4	11,6	5,6	1,0	0,1	28,3
П кв. 2011 р.	50,1	14,7	5,7	0,8	0,1	28,6

Експерти вважають, що головною причиною активізації ринку лізингових послуг в Україні став бум автопродажу та положення нового Податкового кодексу у цій сфері, адже відомо, що за галузевим розподілом найбільша кількість операцій лізингу здійснюється у сфері транспорту (60,67 %). Так, якщо в 2010 р. вартість лізингової послуги складала 26 % річних, то через рік рівень позичкового відсотку склав уже 18—19 %. А 2011 рік відзначився

поступовим зниженням вартості лізингу для клієнта. В середньому з початку року вартість лізингового фінансування знизилася на 3—5 %.

При цьому більш доступними стали й інші складові вартості лізингу в Україні, в тому числі розмір авансового платежу. За думкою учасників лізингового ринку, він суттєво зменшився і залежно від терміну фінансування та рівня платоспроможності компанії перший внесок складає 15—40 % від вартості об'єкту лізингу [9].

Що стосується джерел фінансування лізингових послуг, то слід відзначити тенденцію до зростання позичкових коштів для лізингових компаній, які стали основним джерелом фінансування в 2011 році (91,77 %), при цьому питома вага збільшилася на 44 % у порівнянні з попереднім 2010 роком, а частка власних коштів, відповідно зменшилася та складає всього 8,06 % [8].

Загалом можна зробити висновок, що плата за лізингову послугу представляє собою форму кредитно-інвестиційних відносин лізингодавця та лізингоотримувача з приводу розподілу доходів, створених у процесі використання об'єкту лізингу. А вартість виражається процентною ставкою від обсягу капіталу визначеного лізинговою угодою або лізинговим проектом. Зважаючи на те, що вартість лізингової послуги носить багатоконпонентний характер, слід розглядати її складові через призму структури лізингового платежу, яка є особливою і визначається взаємовідносинами лізингодавця та лізингоотримувача у кожному конкретному випадку.

Література

1. Прилуцкий Л.Н. Финансовый лизинг. Правовые основы, экономика, практика. — М.: Издательство «Ось-89», 1997. — 272 с.
2. Внукова Н.Н., Ольховиков О.В. Мир лизинга. — Харьков: Издательство «Основа», 1994. — 224 с.
3. Горемыкин В.А. Основы технологии лизинговых операций: Учебное пособие. — М.: Ось-89, 2000. — 512 с.
4. Закон України «Про фінансовий лізинг» / Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>.
5. Чекмарева Е.Н. Лизинговый бизнес. — М.: Экономика, 1994. — 127 с.
6. Лещенко М.И. Основы лизинга: Учебное пособие. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 336 с.

7. Отечественные методики расчета лизинговых платежей / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://masters.donntu.edu.ua/2002/fem/chalaya/libr/chalaya.rtf>.

8. Обсяг операцій на ринку лізинга зріс на 230 % / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://www.business.ua/articles/money/Obem_sdelok_na_rynke_lizingavyros-na-23430/.

9. Українське об'єднання лізингодавців / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.leasing.org.ua/ua/publications/?pid=4007>.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2012 р.

УДК 336.71

А.В. Нікітін, канд. екон. наук, доцент, доцент
кафедри менеджменту банківської діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО ІНЖИНІРИНГУ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

АННОТАЦИЯ. Розглядається зміст і перспективи використання інструментів фінансового інжинірингу українськими банками. Здійснено огляд літератури з проблем визначення змісту деривативів. Уточнено визначення поняття «фінансовий інжиніринг у банку».

КЛЮЧОВІ СЛОВА: дериватив, фінансовий інжиніринг, банківський ринок, своп, опціон, ф'ючерс.

ABSTRACT. Consider the meaning and prospects of financial engineering instruments Ukrainian banks. Carried out a review of literature on the problems of definition of the derivatives. Specifies the definition of «financial engineering in the bank».

KEY WORDS: derivatives, financial engineering, banking market, swaps, options, futures.

АННОТАЦИЯ. Рассматривается содержание и перспективы использования инструментов финансового инжиниринга украинскими банками. Осуществлен обзор литературы по проблемам определения содержания деривативов. Уточнено определение понятия «финансовый инжиниринг в банке».

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: дериватив, финансовый инжиниринг, банковский рынок, своп, опцион, фьючерс.